

Nogle betragtninger angående elektronisk databehandling.

Af V. BAK*)

Hvis man prøver på at se på, hvad udviklingen bragte af nye kontorhjælpemidler i det 10-år, vi kalder 50-erne, må man vist erkende, at det meste af det nye var fikse og nyttige hjælpemidler til det manuelt arbejdende kontor. Hulkortsystemer – som jo ikke var noget nyt – voksede op i en række store virksomheder, men noget egentligt gennembrud for kontorautomationen kan man egentlig ikke tale om.

Tværtimod – tør man næsten sige – en udpræget tilbageholdende tendens har ialtfald helt op til 1959 gjort sig gældende, og resultatet er kendt: Almindelig mangel på kvalificerede kontorfolk og en himmelråbende mangel på folk med blot en beskeden uddannelse inden for området „automatiske hjælpemidler i kontorbranchen“.

De firmaer, der har hulkortanlæg, „spiller sorteper“ med hinanden om hulkortoperatører til et stadigt stigende – og ofte i forhold til arbejdet ganske urimeligt – højt lønniveau.

60-erne vil blive EDP**) og IDP***) anlæggenes årti. Straks ved årtiets begyndelse tog udviklingen fart i forsikringsselskaber, benzinselskaber, banker, store varekoncerner, industri og transportvirksomheder.

Hvorfor nu denne pludselige aktivitet? Var årsagen det idelige personalemangelsspørgsmål? Var den de seks/de syv-diskussioner med muligheder for nye markeder og nye leverandører eller var det simpelthen den gamle sandhed, der blev bekræftet, at når udviklingen tager fart, er det mere end nogensinde nødvendigt, at ledelsen holdes underrettet om alle tendenserne i udviklingen?

Det bliver nok svært at give et centydigt svar, da mange andre faktorer også kan spille ind, men det er ganske givet, at behovet for fremskaffelse af informationer af salgsmæssig, statistisk eller regnskabsmæssig betydning er i hastig stigning.

Hver enkelt person omsætter idag langt mere end han gjorde for 10 år iden. De forskellige markedsdannelser har givet nye muligheder, men også ny og farlig konkurrence. Det firma, der vil kunne omstille sig hurtigt, har brug for databehandling – først og fremmest for at kunne træffe afgørelser og disponere og dirigere firmaets indsats i den rigtige retning.

Vi er bagefter her i landet – hvordan skal vi klare udviklingen? Der er apparater nok at få – men det er ikke gjort med at skaffe apparater. Databehandlingens „vel-

*) Kontorchef i SAS.

***) Electronic DATA PROCESSING.

****) Integrated DATA PROCESSING.

Nogle betragtninger angående elektronisk databehandling.

Af V. BAK*)

Hvis man prøver på at se på, hvad udviklingen bragte af nye kontorhjælpemidler i det 10-år, vi kalder 50-erne, må man vist erkende, at det meste af det nye var fikse og nyttige hjælpemidler til det manuelt arbejdende kontor. Hulkortsystemer – som jo ikke var noget nyt – voksede op i en række store virksomheder, men noget egentligt gennembrud for kontorautomationen kan man egentlig ikke tale om.

Tværtimod – tør man næsten sige – en udpræget tilbageholdende tendens har ialtfald helt op til 1959 gjort sig gældende, og resultatet er kendt: Almindelig mangel på kvalificerede kontorfolk og en himmelråbende mangel på folk med blot en beskeden uddannelse inden for området „automatiske hjælpemidler i kontorbranchen“.

De firmaer, der har hulkortanlæg, „spiller sorteper“ med hinanden om hulkortoperatører til et stadigt stigende – og ofte i forhold til arbejdet ganske urimeligt – højt lønniveau.

60-erne vil blive EDP**) og IDP***) anlæggenes årti. Straks ved årtiets begyndelse tog udviklingen fart i forsikringsselskaber, benzinselskaber, banker, store varekoncerner, industri og transportvirksomheder.

Hvorfor nu denne pludselige aktivitet? Var årsagen det idelige personalemangelsspørgsmål? Var den de seks/de syv-diskussioner med muligheder for nye markeder og nye leverandører eller var det simpelthen den gamle sandhed, der blev bekræftet, at når udviklingen tager fart, er det mere end nogensinde nødvendigt, at ledelsen holdes underrettet om alle tendenserne i udviklingen?

Det bliver nok svært at give et centydigt svar, da mange andre faktorer også kan spille ind, men det er ganske givet, at behovet for fremskaffelse af informationer af salgsmæssig, statistisk eller regnskabsmæssig betydning er i hastig stigning.

Hver enkelt person omsætter idag langt mere end han gjorde for 10 år iden. De forskellige markedsdannelser har givet nye muligheder, men også ny og farlig konkurrence. Det firma, der vil kunne omstille sig hurtigt, har brug for databehandling – først og fremmest for at kunne træffe afgørelser og disponere og dirigere firmaets indsats i den rigtige retning.

Vi er bagefter her i landet – hvordan skal vi klare udviklingen? Der er apparater nok at få – men det er ikke gjort med at skaffe apparater. Databehandlingens „vel-

*) Kontorchef i SAS.

***) Electronic DATA PROCESSING.

****) Integrated DATA PROCESSING.

signelse" ligger også deri, at de virksomheder, der går ind for et databehandlings-system, samtidig går ind for, at en stor del af – for ikke at sige hele – virksomhedens organisation bliver gået nøje efter i sømmene. Samtidig skal maskinerne programmeres, og dér ligger det største handicap og venter på at blive udlignet, før vi kan magte opgaverne herhjemme. Vi mangler folk med tilstrækkelig uddannelse og erfaring i rationalisering og programmering.

I SAS har vi arbejdet med EDP og IDP siden 1958 – vi begyndte studierne af opgaverne i 1954. Dette fortæller lidt om den vægt, man bør lægge på forberedelserne. Til de virksomheder, som overvejer at anskaffe EDP-anlæg, skal siges, at det er vigtigt – inden man bestemmer sig til at anskaffe – at få klarlagt helt, om opgaven egner sig til EDP. Lad nogle eksperter fra et konsulentfirma eller fra en forventet leverandør i samarbejde med nogle af firmaets egne interesserede folk se på tingene. Selv om resultatet skulle blive negativt med hensyn til EDP, er det ialtfald sikkert, at den minuttøse gennemgang af arbejdsprocesserne vil give anledning til adskillige revisioner af det bestående system til gavn for Deres virksomhed.

Allerede under forberedelserne og ialtfald så snart De har besluttet Dem til at anskaffe et EDP-anlæg, er det uhyre vigtigt at have personalet med på de nye arbejdsmetoder. Frygten for det nye udryddes bedst ved grundig, ærlig og letforståelig redegørelse for mål og midler. Selv om det nok først og fremmest er de unge, der umiddelbart melder sig til at være med i udviklingsarbejdet, tror jeg, at man gør klogt i at gøre noget ekstra ud af at inspirere de lidt ældre også. Der er brug for erfaring og indsigt, men de, der går med, må være indstillet på at lægge fordommene til side, glemme alle de velkendte interne stridigheder med andre afdelinger i firmaet og gå ind til arbejdet med EDP med den indstilling, at alle i fællesskab skal gøre sit til, at det dyre apparat bliver udnyttet hensigtsmæssigt.

Jeg tror, at en række store virksomheder står lige overfor den svære begyndelse, og leverandører er parate med maskiner, men vi mangler folk til at betjene, vedligeholde og programmere disse maskiner. Hvordan får vi da folk uddannet?

Vi har da DASK-regnecentralen, hvor programmer kan udvikles og personale uddannes. Jeg nærer den største respekt for DASK og det arbejde, dens leder og personale har udført og stadig udfører, men jeg kan med min bedste vilje ikke få øje på, hvordan disse mennesker skal kunne overkomme det store uddannelsesbehov, som vil være til stede i de næste 5–10 år.

Det er på tide, vi kommer igang, og at der bliver etableret et effektivt samarbejde mellem brugere af EDP-anlæg. Formålet med samarbejdet skulle være:

- 1) at planlægge uddannelsesformer
- 2) at yde støtte til uddannelse af programfolk og teknikere for derigennem at skabe et rimeligt forhold mellem behov for – og udbud af personale med uddannelse i databehandling
- 3) at repræsentere brugernes ønsker i forhold til fabrikanter og virke som rådgiver ved køb eller indgåelse af lejemål
- 4) at repræsentere fælles brugerinteresser i forhold til offentlige myndigheder med hensyn til datatransmission
- 5) at søge etableret en „privat“ datacentral til aflastning af DASK og til løsning af især merkantilt prægede opgaver.

Mens de 3 første punkter er selvforklarende, trænger 4) og 5) til en nærmere begrundelse.

Spørgsmålet „Datatransmission“ – eller „Teleprocessing“ som det ofte kaldes – har langt fra fundet sin endelige og tilfredsstillende løsning. I IDP indgår transmission af data over længere afstande, og det er indlysende, at der må stilles skarpe krav til transmissionens kvalitet. Hvis der skal etableres et internationalt IDP-net, må myndighederne og fabrikanterne „lægge sig fast“ på nogle klart definerede kvalitetskrav som forudsætning for godkendelse af transmissionsudstyr og -linier. Ligeledes må man have veldefinerede bestemmelser vedrørende transmissionshastigheder, og hele spørgsmålet om lejeafgifter for transmissionsledninger må være afklaret på en fornuftig økonomisk måde. Der er langt fra enighed om disse spørgsmål på de internationale konferencer. Der arbejdes ihærdigt på at komme frem til aftaler – men det haster, og jeg tror det vil virke fremmende på udviklingen, hvis brugerne på tydelig måde understregede behovet.

Tanken om en „privat“ datacentral med et mere merkantilt formål for øje er tillokkende, fordi oprettelsen af sådan en central har adskillige fordele.

For det første vil firmaer, der tænker på selv at anskaffe anlæg, kunne få prøvet mindre opgaver på dette „service-anlæg“ og derigennem vænne sig til EDP-procedurer.

Når man har anskaffet et anlæg, er det en absolut beroligelse for brugeren, at der indenfor bygrænsen findes et stand-by anlæg, som for en rimelig leje kan lejes, hvis ens eget anlæg „sætter ud“.

Skal man lave større programændringer til sit eget anlæg, er det en fordel at kunne „prøvekøre“ det ændrede program på service-anlægget og få rettet fejlene, inden det indsættes i eget anlæg.

Mindre virksomheder, som ikke selv formår at „beskæftige“ en datacentral, kan få løst sine opgaver på servicebasis.

De meste af det, jeg her har skrevet om, er man langt fremme med i udlandet. Danmark har, som et lille land, ikke råd til at være pionér. Det er næsten altid kostbart, men pionértiden er ved at være omme, de store fejltagelser er begået, der er fast grund under fødderne, man kan roligt tage fat.

Tiden synes derfor nu at være inde til at vore handelshøjskoler optager faget »Databehandling« på det obligatoriske program. Vi skylder den ungdom, som skal være fremtidens virksomhedsledere, at den får en grundig uddannelse i den rigtige udnyttelse af de hjælpemidler, som skal klare fremtidens problemer i fabrik og på kontor.

Vil det ikke være naturlige opgaver for Foreningen af Danske Civiløkonomer:

- 1) at viderebringe dette forbrugerkrav til skolemyndighederne og dermed tilføre faget den styrke, der ligger i at en faglig organisation går ind for kravet?
- 2) gennem sine kontakter i erhvervslivet at søge etableret et samarbejde mellem nuværende og kommende brugere af EDP-anlæg?